

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2266

Vragen van het lid **Van Velzen** (SP) aan de ministers van Buitenlandse Zaken en van Justitie en de staatssecretaris van Economische Zaken over *Nederland en de chemische wapens van Irak*. (Ingezonden 10 mei 2007)

1 Hebt u kennisgenomen van het rapport «Nederland en de chemische wapens van Irak»?¹

2 Herinnert u zich uw antwoord op mijn vragen van 25 april 2006 waarin u meldt, dat de eerste melding van de ambassadeur in Bagdad over gebruik chemische wapens dateert van 9 november 1983? Is het waar dat het ministerie van Buitenlandse Zaken al in april 1981 berichten over gebruik chemische wapens heeft gekregen?² Zo ja, waarom is niets gedaan met deze informatie?

3 Herinnert u zich uw antwoord op de vragen 3 t/m 6 waarin u meldt dat er geen onderzoek door de Amerikaanse justitie is geweest naar een KLM-toestel? Is het waar dat er wel een onderzoek is geweest naar een loods van de KLM? Is het waar dat daar 74 vaten kaliumfluoride zijn aangetroffen? Zijn daar ook andere stoffen aangetroffen? Is het waar dat deze order via het Nederlandse bedrijf KBS is verlopen? Indien neen, hoe zijn dan de feiten? Van wie waren

die stoffen afkomstig? Wie handelde in die stoffen? Voor wie waren ze bedoeld? Zijn er destijds arrestaties verricht en is het tot een proces gekomen? Zo ja, hoe luidde het vonnis? Zo neen, waarom niet?³

4 Deelt u de opvatting van een UNSCOM-inspecteur dat Nederlandse bedrijven naar schatting 45% van de grondstoffen van Irak's chemische wapenprogramma hebben geleverd? Indien u die opvatting niet deelt, wat is dan uw taxatie van het percentage van het Nederlands aandeel in de grondstoffen voor Irak's chemische wapenprogramma?⁴ Deelt u de mening dat indien deze schatting klopt, maar ook indien de schatting een deel van het Iraakse chemische wapenprogramma betreft, dit reden is voor een groot onderzoek naar de betrokkenheid van Nederlandse bedrijven teneinde, dit aandeel te kunnen vaststellen? Zo ja, bent u bereid precies aan te geven wat het aandeel van Nederland was? Bent u bereid een onderzoek hiernaar mogelijk te maken? Indien neen, waarom niet?

5 Is het waar dat een Amerikaanse onderzoekscmissie de Nederlandse regering verzocht heeft een lijst van Nederlandse leveranties van gifgasgrondstoffen aan Irak toe te sturen, teneinde een assessment te kunnen maken van Irak's chemische wapenprogramma's en van de

validiteit van het argument dat massavernietigingswapens een reden of aanleiding waren voor de inval in Irak in 2003? Zo ja, heeft u de commissie zo'n lijst gestuurd? Indien u beslist heeft dat niet te doen, waarom niet? Bent u bereid de lijst, eventueel vertrouwelijk, in afschrift aan de Kamer te sturen? Indien neen, waarom niet?⁵

¹ «Nederland en de chemische wapens van Irak». Mark Akkermans, uitgave Campagne tegen Wapenhandel. Zie ook <http://www.stopwapenhandel.org/>.

² Aanhangsel Handelingen nr. 1701, vergaderjaar 2005–2006, antwoord op vraag 1 en blz. 18 «Nederland en de chemische wapens van Irak».

³ Aanhangsel Handelingen nr. 1701, vergaderjaar 2006–2007 en tevens blz. 38 «Nederland en de chemische wapens van Irak».

⁴ «Nederland en de chemische wapens van Irak», blz. 43.

⁵ Mededeling van dhr. Wolterbeek in proces in hoger beroep tegen Van A.

Antwoord

Antwoord van staatssecretaris **Heemskerck** (Economische Zaken) en minister **Verhagen** (Buitenlandse Zaken), mede namens de minister van Justitie. (Ontvangen 20 juli 2007), zie ook Aanhangsel Handelingen nr. 1719, vergaderjaar 2006–2007

1
Ja.

2

Na het begin van de oorlog tussen Iran en Irak, die op 22 september 1980 was uitgebroken, kwamen er via de pers in toenemende mate meldingen van vermoedens dat van Iraakse zijde chemische wapens werden ingezet. Deze vermoedens worden eveneens in het korte artikel uit 1981 («Foreign Report») vermeld, waarnaar u verwijst via uw voetnoot. Deze beschuldigingen werden in 1983 door Iran aan de VN Veiligheidsraad voorgelegd. Uit deze periode stammen tevens de eerste berichten van de Nederlandse ambassade in Teheran over het mogelijke gebruik van chemische wapens.

Onderzoek van de VN bevestigde het gebruik van chemische wapens in 1984. Begin 1984 bleek bovendien welke chemische halffabricaten, ook wel aangeduid als precursoren, precies werden gebruikt voor de vervaardiging van de gebruikte chemische wapens. Tot deze precursoren behoorden thiodiglycol, fosforoxychloride, en nog een negental andere chemische halffabrikaten.

Direct daarna is met behulp van een ministeriële spoedregeling, en vooruitlopend op de totstandkoming van een algemene maatregel van bestuur, met ingang van 19 april 1984 de uitvoer van deze stoffen zonder vergunning van de minister van Economische Zaken, verboden.

3

Voor zover wij hebben kunnen nagaan is geen sprake geweest van een onderzoek naar chemicaliën die in een loods van KLM op het Kennedy International Airport in de Verenigde Staten van Amerika zouden zijn opgeslagen.

4

Uit het vonnis in hoger beroep blijkt dat het hof wettig en overtuigend bewezen heeft geacht dat de door de heer van Anraat aan Irak geleverde precursor Thiodiglycol voor de vervaardiging van mosterdgas tenminste 38% bedraagt van het geleverde totaal in de jaren 1980 tot en met 1988. In hoger beroep was niet nader in geschil dat het Thiodoglycol afkomstig was uit Japan of de Verenigde Staten van Amerika en dat deze slechts in enkele gevallen via Rotterdam werd verscheept. Voor het overige beschikken wij niet over informatie die de genoemde schatting van 45% kan bevestigen.

Ten tijde van de in het geding zijnde leveringen aan Irak was het verbod van uitvoer zonder vergunning slechts in beperkte mate van overeenkomstige toepassing verklaard op doorvoer. Dat was namelijk slechts het geval indien de desbetreffende goederen werden doorgevoerd naar één van de landen van het toenmalige Warschaupact en enkele andere landen als China, Vietnam en Noord-Korea (artikel 7a, eerste lid, onder a, van het toen vigerende Uitvoerbesluit strategische goederen).

Uit de voorstellijsten, die de Staatssecretaris van EZ vorig jaar naar aanleiding van uw vragen vertrouwelijk heeft toegezonden aan de Tweede Kamer, blijkt dat er in de jaren '80 slechts één vergunning is aangevraagd voor de uitvoer van aan vergunning onderworpen chemicaliën naar Irak. Na overleg tussen het bedrijf en medewerkers van het ministerie van Economische Zaken is deze vergunningaanvraag ingetrokken. Er is in de jaren '80 dus geen enkele vergunning verleend voor de uitvoer van chemicaliën naar Irak.

De archieven van de douane, met daarin informatie over exportaangiften in die periode zijn conform de archiefwet na een termijn van 7 jaar vernietigd.

5

Nederland heeft in de jaren negentig op verzoek van de voorzitter Rolf Ekéus van de VN Speciale Commissie (UNSCOM) op basis van alle beschikbare informatie verslag gedaan van leveranties van bepaalde grondstoffen die door Nederlandse bedrijven aan Irak zijn geleverd. Met deze informatie en de door de Iraakse regering beschikbaar gestelde informatie is door UNSCOM een inschatting gemaakt van eventueel nog aanwezig zijnde Iraakse chemische en biologische wapenprogramma's of restproducten. Er zijn geen aparte lijsten opgesteld voor de VS.